
Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Problem Tarama Envanteri'nin Türk Kültürüne Uyarlanması¹

Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi, Nisan, 5(1), 1-19. <http://jgedc.org>

Genç Bilge Yayıncılık Ltd. Şti. © <http://gencbilgeyayincilik.com>

Fatma ALTUN² ve Hikmet YAZICI³

Makale Alış: 17 Eylül 2017

Makale Kabul: 16 Mart 2018

Öz

Bu çalışmanın amacı Yoo ve Moon (2006) tarafından geliştirilen Üstün Yetenekliler İçin Problem Tarama Envanteri'nin (ÜY-PTE) Türk kültürüne uyarlanmasıdır. Araştırma grubunda, çocuğu BİLSEM'e kayıtlı olan 242 ebeveyn (Anne=127, Baba=115) yer almaktadır. Araştırma verileri, bilgi toplama formu ve bu çalışmada uyarlanması yapılan ÜY-PTE ile toplanmıştır. Ölçek uyarlama aşamasında dil geçerliliği işlemlerinin yanı sıra, açıklayıcı faktör analizi, iç tutarlık, testin yarıya bölümü ve test-tekrar test tekniklerinden yararlanılmıştır. Analizler sonucunda ÜY-PTE'nin toplam varyansın %67.75'ini açıklayan dört faktörlü bir yapı gösterdiği tespit edilmiştir. Güvenirlik işlemleri kapsamında ölçeğin tümü için belirlenen Cronbach alfa iç tutarlık kat sayısı .98 iken bu değerler alt ölçekler için .93 ile .96 arasında değişmektedir. Testi yanılama ve testin tekrarı tekniklerinden elde edilen katsayılar ise sırasıyla .87 ve .85 olarak saptanmıştır. Bu değerlerin alt faktörler için de uygun düzeyde olduğu tespit edilmiştir. ÜY-PTE'nin Türk kültüründe, üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki ihtiyaçlarının incelenmesinde, tespit edilmesinde ve bu öğrencilerin belli alanlara yönlendirilmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

üstün yetenekli öğrenciler, problem tarama envanteri, ölçek uyarlama, rehberlik ve psikolojik danışma

---

1Bu çalışma ilk yazarın doktora tezinin bir kısmıdır.

2 Dr. Öğr. Üyesi Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye. faltun@ktu.edu.tr

3 Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye. hyazici@ktu.edu.tr

---

Turkish Adaptation of Problem Detecting Inventory for Gifted Students⁴

Journal of Gifted Education
and Creativity, 5(1), 1-19
April, 2018. <http://jgedc.org>

© Genç Bilge Publishing Ltd. Co.
<http://gençbilgeyayincilik.com>

Fatma ALTUN⁵ ve Hikmet YAZICI⁶

Received: 17 September 2017

Accepted: 16 March 2018

Abstract

The aim of this study is to develop the Problem Detecting Inventory for Gifted Students (PDIG) developed by Yoo and Moon (2006) to Turkish culture. The study group consists of 242 parents (Mother = 127, Father = 115) whose children enrolled in the Science and Art Center (SAC). The research data were collected by the Information Gathering Form and the PIG adapted in this study. In the scale adaptation phase, language validity procedures were used, as well as explanatory factor analysis, internal consistency, split-half and test-retest techniques. As a result of the analysis, it has been determined that the PDIG showed a four-factor structure explaining 67.75% of the total variance. The Cronbach alpha internal consistency for whole scales was detected .98 while these values varied between .93 and .96 for subscales. The coefficients obtained from the split-half and test-retest techniques were found to be .87 and .85, respectively. These values are also found to be appropriate for the sub-factors. It has been concluded that the PDIG is a valid and reliable measurement tool that can be used in the Turkish culture when the psychological counseling and guidance needs of gifted students are examined, identified and these students are directed to certain areas.

Key Words:

gifted students, problem inventory, scale adaptation, guidance and counseling

---

4 This article is partially from doctoral thesis of first author.

5 PhD, Karadeniz Technical University, Trabzon, Turkey. faltun@ktu.edu.tr

6 Professor, Karadeniz Technical University, Trabzon, Turkey. hyazici@ktu.edu.tr

GİRİŞ

Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi ve özel akademik alanlardan birinde veya birkaçında, yaşlarına oranla yüksek düzeyde performans gösteren kişiler, üstün yetenekli olarak tanımlanır (Colangelo ve Davis, 2003). Üstün yetenekli öğrenciler zihinsel ve özel akademik becerileri yanında, gelişimsel ve psikolojik bazı özellikleri bakımından da üstün yetenekli olmayan akranlarından farklılık gösterirler (Milgram,1991; Moon, 2007; Silverman, 1993a). Buna bağlı olarak üstün yeteneklilik, öğrenciler için belli alanlarda belirgin avantajlar sağlasa da, okul ve aile ortamlarında yaşanabilen bazı sorunların kaynaklarından biri de olabilmektedir (Webb, 1994). Öğrencileri tüm yönleriyle geliştirmeyi hedefleyen bir eğitim sisteminde, bu sorunların tespiti, önleyici ve müdahale edici çalışmaları dikkate almak bakımından önemlidir. Eğitim kurumlarında psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetleri kapsamında ele alınan bu sorunlar genel olarak; eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal problem alanları başlıkları altında incelenebilir.

Öğretim programlarının üstün yetenekliliği tanıma ve üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme hız ve kapasitelerine yer verme özelliklerinden yoksun olması, eğitsel rehberlik alanında karşılaşılan sorunların başında gelmektedir (Rimm, 2009). Bunların yanında potansiyellerinin çok altında kalan başarı düzeyi (Emerick, 2004; Reis ve McCoach, 2000), okula karşı geliştirilen olumsuz tutumlar, düşük motivasyon ve okul terki gibi sorunlarda üstün yetenekliler arasında gözlenebilir (Hansen ve Toso, 2007; McCoach ve Siegle, 2003). Öte yandan üstün yetenekli öğrencileri gruplandırma ya da hıza dayalı öğretim uygulamalarına maruz bırakma gibi uygulamalar, akademik ve sosyal açıdan uyum sorunlarına ve zorlanmaya yol açabilir (Schiever ve Maker, 2003). Dahası bu öğrencilerin bir kısmı dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) veya öğrenme bozukluğu (ÖG) gibi nöro-gelişimsel bir bozukluk tanısı alabilirler. Bu tür bozuklukların gelişmiş yeteneklerin gölgesinde kalması ya da bozuklukların yetenekleri gizlemesi, üstün yeteneklilik için çok değerli olduğu bilinen erken tanılama ve buna bağlı müdahale etme uygulamalarının ihmaline veya engellenmesine yol açmaktadır (Baum, 2009).

Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki alanda karşılaştıkları sorunların başında, kariyer tercihlerinde yaşadıkları kararsızlıklar gelmektedir (Emmett ve Minor, 1993; Kerr, 1991). Geniş ilgi ve yetenek alanlarına sahip olma, karar vermeyi etkilemekte, bir üst öğrenim kurumuna yönelme ve mesleki tercihte bulunma süreçlerinde stres türünden yaşantılara yol açmaktadır. (Kerr, 1990). Çoklu potansiyele (multipotentiality) uygun doğaları, ilgi ve başarı alanların sayısını arttırdığından, bunlardan birine yönelmedeki zorunluluk isteksizliğe neden olmakta ve üstün yeteneklilerin akranlarına kıyasla daha geç bir dönemde meslek tercihi yapmalarına yol açmaktadır (Silverman, 1993b). Elbette ki bu süreç her zaman böyle işlememekte, bazen çok erken yaşlarda belli bir alana (ör. matematik, psiko-motor vb) yönelip odaklanma söz konusu olmakta ancak

böyle bir durum da belli sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. McKay (2009) bu problemlerin bir alana erken yaşta yönelme ve bu sebeple yeteneklerini farklı alanlarda keşfedebilme fırsatlarından mahrum kalma gerçeğinden kaynaklandığını belirtmiştir. (McKay, 2009). Burada belirtilen öncelikli sorunların yanında, mesleki yönlendirmelerde yaratıcılık özelliklerinin dikkate alınmaması (Greene, 2002), kız öğrencilerde yetenek ve ilgilerden çok toplumsal cinsiyet rollerine önem verilmesi (Kerr, 1991) üstün yeteneklilerin sıklıkla karşılaştıkları sorunlardır.

Üstün yetenekli öğrencilerin karakteristik özellikleri, kişisel-sosyal alanlarda bazı güçlüklerle karşılaşmalarına yol açabilmektedir. Gelişim süreciyle ilgili farklılaşmayı vurgulayan ve asenkronize (eş zamanlı olmayan) yaşantı olarak adlandırılan durum ile, aşırı duyarlılık ve mükemmeliyetçilik bu tür zorlayıcı nedenlerden başlıcalarıdır (Kerr, 1991; Silverman, 1993c). Asenkronize gelişim oldukça önemlidir çünkü bu durum, üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel alandaki gelişimleri ile sosyal, duygusal ve fiziksel alandaki gelişimleri arasındaki uyumsuzluğa vurgu yapar (Kearney, 1992). Örneğin altı yaşındaki üstün yetenekli bir çocuk, zihinsel olarak on yaşındaki bir çocuğun zekâ düzeyine sahip olabilir fakat sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimi kronolojik yaşının gerektirdiği şekilde seyredebilir. Üstün yetenekli bireylerin gelişim alanlarındaki düzensizlik kendilerine dönük bakış açıları ve çevreyle ilişkileri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir (Webb, 1994). Kendini zihinsel olarak yeterli gören çocuk, fiziksel özellikleri nedeniyle belli bir alanda başarısızlık yaşadığında, öz-yeterlik inançları ve benlik saygısı bundan olumsuz yönde etkilenir (Delise, 1990). Düşünme stilleri ve kullandıkları kavramlar nedeniyle akranları tarafından dışlanan üstün yetenekli öğrenciler, “küçük” oldukları gerekçesiyle aslında arkadaşlık kurmaktan hoşlandıkları daha büyük yaş gruplarındaki çocuklar tarafından da kabul görmeyebilir. Zihinsel olarak oldukça gelişmiş olduklarından, bu öğrenciler kendileri için bedensel ve duygusal gelişimlerinin çok üstünde standartlar belirleme eğilimindedirler. Mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan bu durum, öğrencilerin başarılarından tatmin olamamalarına yol açmakta ve hata yapmaya karşı yoğun bir endişe duymalarına sebep olmaktadır (Hewitt ve Flett, 1991; Rimm, 2007). Bu tür olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri nedeniyle üstün yetenekli bireylerde düşük benlik saygısı (Bencik, 2006), yoğun hayal kırıklığı ve depresyon (Davis ve Rimm, 2004) gibi sorunlar gözlenebilmektedir. Karakteristik bir özellik olarak aşırı duyarlılık bu öğrencilerin kişisel-sosyal yaşantılarında bazı uyaranlara karşı yüksek düzeyde tepki göstermelerini veya gelişmiş bir farkındalığa sahip olmalarını ifade eder (Silverman, 1993a). Üstün yetenekli bireylerdeki aşırı duyarlılık; psiko-motor, duygusal, imgesel, entelektüel ve duygusal olmak üzere beş farklı alanda gözlenebilmektedir (Piechowski, 2009).

Aşırı duyarlılık, üstün yeteneklilerde özellikle duygusal alanda yaşanır ve normal bireylerde belli bir seviyede gözlenen depresyon, kaygı, korku, suçluluk gibi

duyguların daha yoğun bir şekilde yaşanmasına yol açar (Silverman, 1993a). Aşırı duyarlılığın psiko-motor alanda yaşanması ise yüksek enerji ve sürekli konuşma gibi DEHB’de ki belirtilere benzerlik gösterir ki bu da öğrencilerin yanlış tanı alma riskini artırır (Tieso, 2009). Burada ele alınan problemlerin yaygınlığı ve sıklığı, öğrencilerin gelişimsel dönemlerine ve yaş gruplarına bağlı olarak farklılaşmaktadır (Yoo ve Moon, 2006).

Üstün yeteneklilerin uyumunu bozan bu tür sorunlara müdahalede farklı yollar izlenebilir. Bunlardan en kapsamlısı okul PDR hizmetleridir. Okulöncesi, ilk ve ortaokul seviyesindeki öğrencilerde gözlenen sorunların tespitinde ve gerekli müdahalelerin yapılması sürecinde, genellikle aileler ön plana çıkmakta ve çocukları için sorumluluk almaktadırlar. Bu gerçek, üstün yetenekli öğrencilerin PDR hizmetlerine duydukları ihtiyaçların belirlenmesinde ailelerin ve işbirliği yaptıkları öğretmenlerin görüş ve değerlendirmelerini önemli hale getirmektedir (Akar, 2010; Oğurlu ve Yaman, 2013). Ancak doğaldır ki aile ve öğretmenlerin gözlemleriyle ortaya çıkan sonuçlar öznel bir yapı arz ettiği için, bunlardan yola çıkarak üstün yetenekli öğrenciler için genel bir kanı ortaya koymak bilimsel olarak sınırlıdır. Bu kısıtlılığın ortadan kaldırılması, aile tepkilerinden yola çıkılarak standart ölçme araçlarının geliştirilmesi ile mümkün olabilir. Yoo ve Moon (2006) bu ihtiyaçtan hareketle, 4-18 yaş grubundaki üstün yetenekli öğrencilerin PDR ihtiyaçlarını ailelerinin görüşlerine dayalı olarak belirleyebilecekleri “Üstün Yetenekliler için Problem Tarama Envanteri (ÜY-PTE)”ni geliştirmişlerdir. Kapsamlı bir literatür taraması ve uygun psikometrik işlemler sonucunda oluşturulan bu formda, üstün yetenekli öğrencilerin karşılaşılabilecekleri spesifik problem durumları yer almaktadır. Bu çalışma ile Yoo ve Moon (2006) tarafından geliştirilen ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması amaçlanmaktadır. Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin PDR ihtiyaçlarını tespit etmek için kullanılan araçlar genellikle açık uçlu sorulardan (örn. Karakuş, 2010) veya kontrol listelerinden (örn. Akar, 2010) oluşmaktadır. Psikometrik özellikleri nedeniyle bu araçlarla elde edilen veriler üzerinde kapsamlı istatistiksel analizler yapmak ve çıkarım veya genellemelerde bulunmak sınırlılık taşımaktadır. Bu amaca hizmet eden araçlardan biri olup, Oğurlu ve Yaman (2013) tarafından geliştirilen Rehberlik İhtiyaç Anketi sınırlı da olsa bazı psikometrik işlemlerden geçirilmiştir.

Üstün yeteneklilerin özgün özelliklerine ve ihtiyaçlarına duyarlı ölçme araçlarının geliştirilmesine dönük çalışmalar giderek artmaktadır. Fakat bu çalışmalardaki sayının özellikle Türkiye’de arzu edilen düzeye ulaştığı söylenemez. Bu çalışma kapsamında uyarlanması amaçlanan Üstün Yetenekliler için Problem Tarama Envanteri (ÜY-PTE) (Yoo ve Moon, 2006) ile bu alandaki ihtiyacın karşılanmasına önemli katkı sağlanacağı düşünülmektedir. ÜY-PTE’nin psikometrik işlemlerden geçmesinin yanı sıra farklı alt boyutlardan oluşması ve daha geniş bir yaş grubunun (4-18 yaş)

sorunlarına hitap etmesi açısından önemli bir ölçme aracı olduğu değerlendirilmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın örnekleminde, çocuğu Bilim Sanat Merkezinde (BİLSEM'de) eğitim gören toplam 242 ebeveyn (Anne=127, Baba=115) yer almaktadır. BİLSEM'ler, Türkiye'de, üstün yetenekli öğrencilere okul dışında eğitim veren kurumlardır. Bu kurumlar çok aşamalı bir sistemden geçirerek öğrencileri üstün yetenekli olarak tanılamakta ve eğitim programlarına yerleştirmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2007). Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) istatistikî bölge birimleri sınıflamasının birinci düzeyi (NUTS1: 12 Bölge) dikkate alınarak her bölgeden katılımcıya ulaşılması hedeflenmiştir. Buna bağlı olarak araştırma verileri aktif olarak eğitim veren ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 24 BİLSEM'den (Adana, Afyonkarahisar, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Kastamonu, Kayseri, Malatya, Manisa, Muş, Nevşehir, Niğde, Rize, Samsun, Sivas, Trabzon, Şanlıurfa, Yozgat) toplanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş ortalamaları 40.41 (SS= 4.74) olup diğer tanımlayıcı bulguları Tablo 1'de özetlenmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan ebeveynler, daha yüksek sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahiptirler. Ebeveynlerin %82.2'si şehir merkezinde, %16.5'i ilçede ve % 1.2'si de köyde yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan anne (%51.2) ve babaların (%64.3) çoğu üniversite mezunudur. Ailelerin büyük bir kısmının iki (%59.5) ve üç (%23.1) çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 1.

Üstün Yetenekli Öğrenci Ebeveynlerine Ait Bazı Tanımlayıcı Bulgular

Değişkenler	f	%
Yakınlık Durumu		
Anne	127	52.5
Baba	115	47.5
Ailenin Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeyi		
Çok düşük	17	7.1
Düşük	22	9.1
Orta	49	20.2
Yüksek	60	24.8
Çok Yüksek	94	38.8
İkamet Edilen Yer		
Köy	3	1.2
İlçe	40	16.5
Şehir Merkezi	199	82.2

Annelerin Eğitim Düzeyi		
İlkokul	13	10.2
Ortaokul	7	5.5
Lise	33	26.0
Üniversite	65	51.2
Lisansüstü	9	7.1
Babaların Eğitim Düzeyi		
İlkokul	1	0.9
Ortaokul	7	6.1
Lise	20	17.4
Üniversite	74	64.3
Lisansüstü	13	11.3
Sahip Olunan Çocuk Sayısı		
1	28	11.6
2	144	59.5
3	56	23.1
4	8	3.3
5 ve üstü	6	2.5

Bu araştırma grubunda yer alan ebeveynlerin PDR ihtiyaçlarını belirttikleri çocuklarıyla ilgili bazı tanımlayıcı bulgular Tablo 2'de özetlenmiştir. Buna göre çocukların 109'u kız, 133'ü erkektir. Yaşları 9 ile 16 arasında değişen çocukların %47.1'i beşinci sınıfta okumaktadır. Bununla birlikte araştırma grubunda yer alan çocukların %2.1'i dördüncü sınıf, % 19.4'ü altıncı sınıf, % 9.5'i yedinci sınıf, %13.6'sı sekizinci sınıf, %7'si dokuzuncu sınıf ve %1.2'si onuncu sınıf öğrencileridir. Çocukların büyük kısmının (%82.2) zihinsel alandan üstün yeteneklilik tanısı aldıkları görülmekle birlikte hem zihin hem sanat alanından tanılananların oranı %7.9, sadece sanatta üstün yeteneklilik tanısı alanların oranı ise %9.9'dur. Çocukların BİLSEM'e devam etme süreleri 1 ile 8 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 2.

Ebeveynlerin PDR İhtiyaçlarını Bildirdikleri Çocuklara Ait Tanımlayıcı Bulgular

Değişkenler	f	%
Çocuğun Cinsiyeti		
Kız	109	45.0
Erkek	133	55.0
Çocuğunun Sınıfı		
4. Sınıf	5	2.1
5. Sınıf	114	47.1

6. Sınıf	47	19.4
7. Sınıf	23	9.5
8. Sınıf	33	13.6
9. Sınıf	17	7.0
10. Sınıf	3	1.2
Yetenek Alanı		
Zihinsel	199	82.2
Zihinsel ve Sanat	19	7.9
Sanat	24	9.9
BİLSEM'e devam yılı		
1 yıl ve daha az	72	29.8
2 yıl	31	12.8
3 yıl	42	17.4
4 yıl	44	18.2
5 yıl	24	9.9
6 yıl ve üstü	29	11.9

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bilgi Toplama Formu

Üstün yetenekli öğrencilerin ebeveynleri için hazırlanan bilgi toplama formunda; yakınlık türü, yaş, eğitim düzeyi, ikamet yeri, gelir düzeyi ve sahip olunan çocuk sayısı ile ilgili sorular bulunmaktadır. Ayrıca ebeveynlerden bu formu doldurmasına konu olan çocuğun yaşı, cinsiyeti, sınıfı, yetenek alanı ve BİLSEM'e devam durumu ile ilgili bilgiler de istenmektedir. Toplam 14 sorudan oluşan ve bu çalışmanın araştırmacıları tarafından hazırlanan formda; bazı sorular çoktan seçmeli ya da derecelendirmeli, bazıları ise açık uçlu olarak düzenlenmiştir.

Üstün Yetenekliler için Problem Tarama Envanteri (Gifted Education Resource Institute Client Problem Inventory)

Üstün yetenekli öğrencilerin danışma ihtiyaçlarını ailelerinin görüşlerine dayalı olarak belirlemek amacıyla Yoo ve Moon (2006) tarafından geliştirilmiştir. Bu form, üstün yetenekli öğrencilere danışma hizmeti veren bir merkezde öğrencilerin problem alanlarının belirlenmesi ve yardım almak isteyen ebeveynlerin ilgili birimlere yönlendirilmesinde kullanılmaktadır. Problem tarama envanterinde okul öncesinden liseye kadar (4-18 yaş) üstün yeteneklilerin karşılaşılabileceği spesifik problem alanları sunulmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin ailelerinden, envantere sunulan sorunların kendilerini “şu anda” ne kadar ilgilendirdiğini “0” (hiç) ile “4” (çok fazla) arasında değişen bir ölçekte değerlendirmeleri beklenmektedir. Toplam 47 maddeden oluşan problem tarama envanteri 5’li Likert tipindedir. Eğitimsel planlama, kariyer, okul, arkadaş, aile ve çocukla ilgili sorunlar olmak üzere toplam altı alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı için yapılan analizler sonucunda

47 madde için Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı .94 olarak bulunmuştur. Alt faktörler için güvenilirlik katsayıları ise .48 ile .92 arasında değişmektedir. Yapılan analizler sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin algılanan PDR ihtiyaçlarının farklı kategorilerdeki düzeylerinin belirlenmesine yardımcı olabilecek bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada Türkçeye uyarlanan ölçeğin, geçerlik ve güvenilirlik işlemlerine dair analiz sonuçlarına bulgular kısmında yer verilmiştir.

Araştırmanın İşlem Yolu

Öncelikle Türkçeye uyarlanması planlanan ölçme aracı ile ilgili olarak ölçek sahiplerinden ve üniversitenin etik kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra, Türkiye genelindeki tüm BİLSEM'lerden ve bu illerdeki üstün yetenekli öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarından araştırma verilerinin toplanması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığında araştırma izni alınmıştır.

Ölçme araçlarının dil geçerliği çalışmaları İngiliz dili alanında eğitim alıp uzmanlaşan kişilerle gerçekleştirilmiştir. Ölçme araçlarının örneklem üzerinde uygulanabilir formları oluşturulduktan sonra BİLSEM idarecileri ve rehber öğretmenleri ile irtibata geçilmiştir. Araştırmacı tarafından çoğaltılan ölçekler, uygulama yönergesi ve MEB'den alınan izin yazısı eklenerek kargo ile araştırmaya katılmaya gönüllü olan merkezlere ulaştırılmıştır. Ebeveyn formlarına ilişkin uygulamalar BİLSEM yöneticileri koordinatörlüğünde, merkezlerde görevli rehber öğretmenler ve branş öğretmenleri tarafından yürütülmüştür.

Ebeveyn ölçekleri, bazı kurumlarda veli eğitim seminerleri sırasında grup halinde sunulmuş bazılarında ise bireysel olarak öğrenci velilerine ulaştırılmıştır. Testin tekrarının uygulanacağı gruplarda ölçeğin üzerine rumuz ya da numara yazılmasına izin verilmiş, diğer katılımcılara ise ölçme araçlarının üzerinde kimliklerini belli edecek herhangi bir işaretleme yapmamaları konusunda hatırlatmada bulunulmuştur. Cevaplandırılarak merkezler tarafından geri postalanan ölçekler veri girişi sırasında fark edilerek verilerden çıkarılmıştır.

Araştırmada Kullanılan Veri Analiz Teknikleri

Araştırmanın verileri SPSS 15.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik analizleri kapsamında açılımlayıcı faktör analizi, iç tutarlık, testin yarıya bölümü ve test-tekrar test tekniklerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

ÜY-PTE'nin Dil ve Kapsam Geçerliliği Çalışmaları

Ölçeğin Türkçeye çevirisinde ve dilsel eşdeğerliğinin test edilmesinde ileri çeviri yöntemi olarak bilinen dört basamaklı yaklaşım (Hambleton, 1996) benimsenmiştir. Bu yaklaşım kapsamında; öncelikle ölçeğin orijinal diline ve hedef dile hâkim, Batı Dilleri ve Edebiyatı konusunda uzman üç öğretim üyesi çevirmen tarafından ölçek maddeleri Türkçeye çevrilmiştir. Birbirinden bağımsız olarak yapılan bu çeviriler,

ikinci basamakta, araştırmacı ve danışmanı tarafından içerik, anlaşılabilirlik, Türk kültürüne ve ölçülmek istenen yapıya uygunluk bakımlarından incelenerek değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda düzenlenen Türkçe formun orijinal ölçekle tutarlılığı üçüncü basamakta test edilmiştir. Bu basamakta, her iki dile ve kültüre hâkim 68 kişilik öğrenci grubuna (İngiliz Dili ve Edebiyatı analında eğitim alan), çalışmanın amacı hakkında bilgi verilerek önce testin orijinal formu, ardından Türkçe formu uygulanmıştır. Bu aşamada testi cevaplayanlardan anlaşılmayan ifadeleri işaretlemeleri ve önerilerini form üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların Türkçe ve İngilizce formlara verdikleri cevaplar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Koreasyon Katsayısı (PMÇKK) ile analiz edilmiş, sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur. Türkçe ve İngilizce formların toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısının yüksek olduğu ($r = .90, p < .01$) gözlenmiştir. Alt ölçeklerle ilgili korelasyon değerleri .82 ile .87 arasında değişmektedir. Öğrenciler maddelerin çevirileri ve dilsel anlaşılabilirlik konusunda geri bildirimde bulunmamışlardır. Bu durum dil geçerliğini sağlama bakımından olumlu bir ipucu olarak değerlendirilebilir. Önceki basamaklarda yapılan işlemler ve değerlendirmeler göz önünde bulundurularak dördüncü basamakta ölçeğe son hali verilmiştir.

Tablo 3.

Üstün Yetenekliler İçin Problem Tarama Envanteri'nin Türkçe ve İngilizce Formları Arasındaki Korelasyonlar

Alt Ölçekler ve Toplam Puan	Türkçe ve İngilizce Formlar Arasındaki Korelasyonlar
Eğitimsel Planlama	.87**
Kariyer	.82**
Okulla İlgili Sorunlar	.83**
Arkadaş İlişkileri	.85**
Aileyle İlgili Sorunlar	.83**
Çocukla İlgili Sorunlar	.85**
Problem Tarama Envanteri Toplam Puanı	.90**

** $p < 0.01$

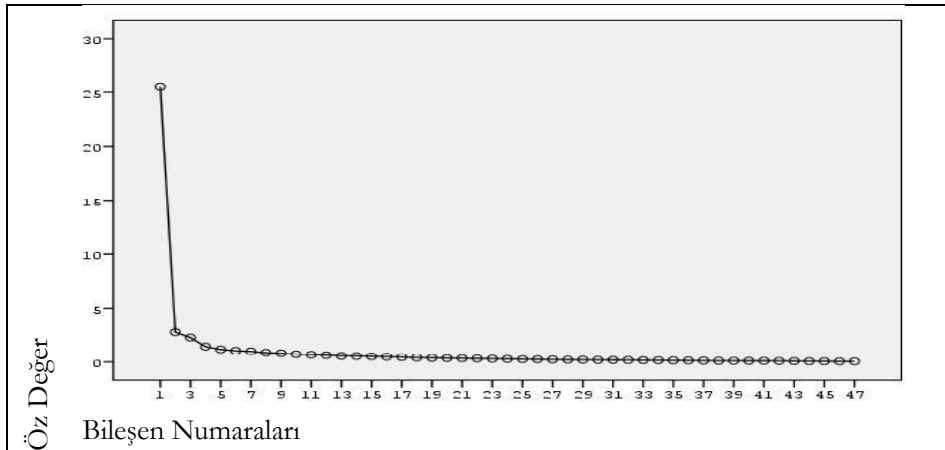
ÜY-PTE'nin Yapı Geçerliği

Ölçeğin uyarlanmasıyla ilgili psikometrik işlemlere geçilmeden önce üstün yetenekli öğrenci ebeveynlerinden toplanan verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı kontrol edilmiş ve dağılımı bozan uç değerler veri setinden çıkarılmıştır. 242 katılımcının cevapları üzerinde yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımın parametrik olduğu görülmüştür ($Z=1.28, p > .05$). Ayrıca basıklık ve çarpıklık (Kurtosis= -.82 Skewness= .28) katsayılarının da beklenildiği gibi ± 1.50

değerleri (Tabachnick ve Fidell, 2013) arasında olduğu görülmüştür. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında tavsiye edilen her madde için yaklaşık beş birey oranı (DeVellis, 2014) dikkate alındığında, bu çalışmadaki örneklem büyüklüğü yeterli olarak değerlendirilmiştir.

Üstün Yetenekliler için Problem Tarama Envanterinin (ÜY-PTE) yapı geçerliğini test etmek üzere açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü ve Barlett's Küresellik testi uygulanmıştır. Faktörlenebilirliğin göstergesi olan bu testlerde KMO değerinin .60'dan büyük, Barlett's testinin anlamlılık düzeyinin ise .05'ten küçük olması beklenir (Brace, Kemp ve Snelgar, 2003). ÜY-PTE için KMO değerinin .95, Barlett's küresellik testi sonucu ise anlamlı ($\chi^2= 8901.89$, $sd= 1035$, $p < .001$) olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçek maddelerinin anti-image matrisindeki çapraz korelasyonları incelenmiş ve .93 ile .98 arasında değişen değerlerin yeterli büyüklükte ($> .50$) olduğu tespit edilmiştir.

Toplam 47 maddeden oluşan ÜY-PTE'nin faktör yapısını belirlemek amacıyla Varimax döndürme metodu kullanılarak Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda, öz değeri 1'den büyük altı faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Fakat son iki faktörün açıkladığı varyansın %5'ten küçük olması (DeVellis, 2014), maddelerin aynı anda birden çok faktöre yüklenmesi ve yamaç birikinti grafiği (bkz. Grafik 1) dikkate alınarak faktör sayılarının azaltılması yoluna gidilmiştir. Ölçeğin kavramsal bileşenleri ve maddelerin faktör yükleri dikkate alınarak dört faktörlü bir yapı istenmiştir.

Grafik 1.

Problem Tarama Envanterinin Faktör Yapısını Gösteren Yamaç Birikinti Grafiği

ÜY-PTE'nin dört faktörlü yapısı için yapılan analizin Varimax döndürme işlemi sonucunda, kavramsal olarak uygun faktör yüküne sahip olmayan 47.madde (intihar ile ilgili fikirler) ölçekten çıkarılarak faktör analizi yeniden yapılmıştır. Envanterin

dört faktörlü yapısının toplam varyansın %67.75'ini açıkladığı ve faktör yüklerinin uygun ağırlıkta ($>.30$) olduğu tespit edilmiştir. İlk faktörün açıkladığı toplam varyans %19.99, ikinci faktörün %16.86, üçüncü faktörün %15.68 ve dördüncü faktörün ise %15.19'dur. I., III. ve IV. Faktörlerdeki maddelerin ölçeğin orijinal faktörleri ile birebir örtüştüğü görüldüğünden bu faktörler aynı şekilde adlandırılmıştır. Orijinal ölçekte ilk üç madden oluşan “Eğitimsel planlama”, sadece 4. maddeden oluşan “Kariyer” ve 5.-15. maddeleri içeren “Okul ile ilgili sorunlar” alt ölçeklerinin bu çalışmada tek faktör altında toplandığı görülmüştür. İlk 15 maddeyi kapsayan bu alt faktörün “Okulla İlgili Sorunlar” olarak adlandırılmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.*ÜY-PTE'nin Faktör Analizi Sonuçları*

Madde	Faktör Yükleri				Ortak Varyans	Madde-Toplam
	I	II	III	IV		
<i>Faktör II. Okulla İlgili Sorunlar</i>						
1. Sınıf atlaması		.47			.46	.58
2. Eğitim planı		.77			.70	.63
3. Üniversite seçimi		.71			.65	.66
4. Kariyer ve yaşam planı		.74			.68	.67
5. Çocuğun yeni bir okula geçişi		.59			.53	.61
6. Çocuğun özel yeteneğini geliştirme programları (veya bu programların olmayışı)		.65			.59	.62
7. Çocuğun hızlandırılması (normal müfredatın daha kısa bir süre içerisinde verilmesi)		.67			.59	.64
8. Çocuğun sıkılması veya akademik olarak zorlanmaması		.71			.63	.64
9. Çocuğun dikkatsizliği		.69			.67	.70
10. Çocuğun potansiyelini gösterememesi (sınıf seviyesinin düşük olması)		.60			.64	.72
11. Okul öğrenmelerine karşı çocuğun motivasyon eksikliği		.55			.68	.78
12. Çocuğun düzensizliği/unutkanlığı ya da bir şeyleri kaybetme, yanlış yere koyma eğilimi		.62			.64	.72
13. Okul kurallarına uymadaki başarısızlığı		.42			.77	.80

14. Okul korkusu (okula gitme konusunda isteksizliği)	.31	.76	.79
15. Öğretmenlerle/yöneticilerle yaşadığı çatışmalar	.34	.74	.74
<i>Faktör I. Arkadaş İlişkileri ile İlgili Sorunlar</i>			
16. Arkadaşları ya da yaşlıları ile tartışması/kavga etmesi	.74	.74	.76
17. Akranları tarafından zorbalığa maruz bırakılması	.74	.77	.79
18. Yaşlıları tarafından dışlanma/yalnızlık/ reddedilme	.70	.77	.82
19. Uygun olmayan (zararlı) arkadaşlar	.66	.72	.79
20. Yaşlıları tarafından kabul edilebilmesi için yeteneğini gizlemesi gerektiği inancına sahip olması	.58	.71	.81
21. Yetersiz sosyal becerileri	.64	.79	.84
<i>Faktör III. Aile ile ilgili Sorunlar</i>			
22. Aile üyeleri arasında yetersiz iletişim	.72	.81	.79
23. Ebeveyn otoritesi/disiplin	.70	.64	.66
24. Kardeş çatışması	.43	.46	.65
25. Ergenliğe geçiş	.50	.50	.66
26. Ekonomik zorluklar	.66	.70	.74
27. Anne-baba ilişkisinden kaynaklanan stres	.74	.79	.76
28. Boşanmanın ya da yeniden evlenmenin çocuk üzerindeki etkisi	.63	.77	.75
29. Küçük kardeşin doğumu ya da evlat edinilmesi	.63	.72	.73
<i>Faktör IV. Çocuğun Kendisi ile ilgili Sorunlar</i>			
30. Kendisinin ya da başkalarının beklentilerini karşılamak için hissettiği baskı	.49	.60	.73
31. Mükemmeliyetçiliği	.77	.70	.58
32. Kurallara aşırı bağlılığı, sinirliliği	.79	.78	.67
33. Değişken ruh hali	.70	.73	.74
34. Son zamanlarda yaşanan kayba/üzücü olaya tepkisi	.56	.64	.71
35. Çok fazla aktiviteye katılması	.51	.47	.59
36. Asabililiği/çabuk öfkelenmesi	.66	.75	.75
37. Aşırı duyarlılığı	.76	.71	.60
38. Kaygısı/korkusu	.65	.77	.75

39. Öfkesi/hayal kırıklığı	.58	.75	.78	
40. İtaatsizlik/karşıt davranışlar/meydan okuma/isyankârlık	.43	.64	.72	
41. Farklılık duygusu	.51	.64	.76	
42. Düşük benlik saygısı (Kendisine olan saygısının düşük olması)	.39	.66	.77	
43. Yüksek yeteneğinin yanı sıra Öğrenme Güçlüğü ile başa çıkmada zorlanması	.35	.73	.81	
44. Yüksek yeteneğinin yanı sıra Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ile başa çıkmada zorlanması	.31	.62	.76	
45. Herhangi bir tıbbi nedeni olmaksızın görülen fiziksel problemler (örn. iştah kaybı, baş ağrısı, karın ağrısı, şişmanlama, uykusuzluk)	.46	.66	.74	
46. Hüzün/depresyon	.44	.72	.78	
Öz değer	24.89	2.58	2.25	1.46
Açıklanan Varyans (%)	19.99	16.89	15.68	15.19

Üstün Yetenekli Öğrenciler için Problem Tarama Envanteri'nin Güvenirlik Analizleri

ÜY-PTE'nin güvenilirlik analizlerinde Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, testi yarıya bölme ve testin tekrarı yöntemlerinden yararlanılmıştır. Güvenirlik analizinden elde edilen sonuçlar Tablo 5'te özetlenmektedir. Toplam 46 maddeden oluşan ölçeğin iç tutarlık kat sayısı .98 olarak bulunmuştur. Ayrıca madde-toplam puan korelasyonlarının .58 ile .84 arasında değiştiği görülmüştür (bkz. Tablo 4). Alt ölçekler için bulunan Cronbach alfa iç tutarlık kat sayıları ise "Okulla İlgili Sorunlar" için .95, "Arkadaş İlişkileri" için .96, "Aile ile ilgili Sorunlar" için .93 ve "Çocuğun Kendisi ile İlgili Sorunlar" için .96'dır. ÜY-PTE ve alt ölçeklerinde uygulanan testi yarıya bölme işlemi sonucunda; toplam ölçek maddeleri için bulunan güvenilirlik katsayısı $r = .87$, alt ölçeklerden "Okulla İlgili Sorunlar" için $r = .73$, "Arkadaş İlişkileri" için $r = .89$, "Aile ile ilgili Sorunlar" için $r = .82$ ve "Çocuğun Kendisi ile İlgili Sorunlar" için $r = .81$ olarak bulunmuştur.

ÜY-PTE'nin test-tekrar test güvenilirlik işlemleri kapsamında ölçek, 46 kişilik bir gruba (%41'i Anne, %59'u Baba, Yaş Ort.= 40.93 ± 4.91) üç hafta arayla tekrar uygulanmış ve sonuçlar PMÇÇK ile test edilmiştir. Ölçümler sonunda toplam ölçeğin test-tekrar test korelasyonu .85 olarak bulunmuş, alt ölçeklerde ise değerlerin .70 ile .91 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Tablo 3.

ÜY-PTE'nin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktör	İç Tutarlık (Cronbach Alfa)	Testi Yarıya Bölme (Split Half)	Test- Tekrar Test
Toplam ÜY-PTE	.98	.87	.85
Okulla İlgili Sorunlar	.95	.73	.70
Arkadaş İlişkileri	.96	.89	.73
Aile ile İlgili Sorunlar	.93	.82	.91
Çocuğun Kendisi İle İlgili Sorunlar	.96	.81	.89

TARTIŞMA

Bu çalışmada, Yoo ve Moon (2006) tarafından geliştirilen ÜY-PTE'nin psikometrik özellikleri Türk örneklemini üzerinde sınanmıştır. Bu amaçla ilk olarak dil ve yapı geçerliği incelenmiştir. Gerek uzmanların görüşleri gerekse testlerden elde edilen yüksek korelasyon katsayıları ölçeğin Türkçe formunun, kapsam ve dil geçerliliği bakımından uygunluk taşıdığını göstermiştir. Bu aşamadan sonra diğer psikometrik işlemlere geçilmiştir. Orijinal ölçekte yalnızca uzman görüşleriyle belirlenen faktör yapısı, Türkçe formunda ilk olarak açımlayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. İlk etapta yapılan temel bileşenler analizi ve varimax eksen döndürme işlemleri sonucunda öz değeri 1'in üstünde olan altı faktör ortaya çıkmıştır. İki faktörün açıkladığı varyansın %5'ten küçük olması ve bazı maddelerin birden çok faktör altında ağırlıklı yüke sahip olması nedeniyle faktör sayısının dörde indirilerek yeniden test edilmesine karar verilmiştir. Araştırmacılara (DeVellis, 2014; Şencan, 2005) göre bir faktörün açıkladığı varyansın %10'dan az olması veya bir faktörün altında üçten az maddenin yer alması gibi durumlarda faktör azaltma yoluna gidilebilir. Yapılan analiz sonucunda dört faktörlü yapının toplam varyansın %67.75'ini açıkladığı saptanmıştır. Bu süreçte uygun faktör yüküne sahip olmayan bir madde (intihar ile ilgili fikirler) ölçekten çıkarılmıştır. Bununla birlikte, özgün formda değişik alt faktörlerde yer alan ve güvenilirlik değeri düşük bulunan 8 maddenin (Yoo ve Moon, 2006) faktör yüklerinin ve madde-toplam korelasyonlarının bu çalışmada uygun değerlerde olduğu tespit edilmiştir. Özgün formda "Eğitsel Planlama" (3 madde), "Kariyer" (1 madde) ve "Okulla İlgili Sorunlar" (11 madde) faktörlerinin Türkçe versiyonunda tek faktör altında toplandığı görülmüştür. Bir faktör altında en az üç maddenin yer alması gerektiği yönündeki tavsiyeler (Comrey, 1988) ve Türkiye'de eğitim ve kariyer olanaklarının doğrudan okul süreciyle ilişkili olması göz önünde bulundurulduğunda "Eğitsel Planlama" ve "Kariyer" boyutlarının "Okulla İlgili Sorunlar" faktörüyle birleşmesinin daha uygun olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte "Arkadaş İlişkileri", "Aileyle İlgili Sorunlar" ve "Çocuğun Kendisiyle İlgili

Sorunlar” olarak adlandırılan diğer üç alt faktördeki maddelerin orijinal formlarıyla birebir örtüştüğü tespit edilmiştir.

ÜY-PTE'nin güvenilirlik analizlerinde ilk olarak iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam formu için bulunan iç tutarlık katsayısının ($\alpha = .98$) özgün formdakiyle ($\alpha = .94$) benzer şekilde yüksek derece güvenilir olduğu görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada elde edilen alt faktörlerin .93 ile .96 arasında değişen iç tutarlık kat sayılarının da özgün ölçekte yer alan alt faktörlerinkinden (.48-.92) daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Özgün formda yapılmamasına rağmen bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği, test-tekrar test ve testi yarıya bölme yöntemleri ile de incelenmiştir. Ölçeğin hem test tekrarıyla (.87) hem de iki-yarı güvenilirliğiyle (.85) ilgili korelasyonların yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca test-tekrar test analizinde alt faktörler için bulunan korelasyonlar .73 ile .89 arasında değişirken testi yarıya bölme işlemi sonucunda .70 ile .91 arasında değişen korelasyonlar tespit edilmiştir. Yüksek düzeydeki tüm bu katsayılarla ölçeğin güçlü bir güvenilirliğe sahip olduğu kanıtlanmaktadır.

Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla geliştirilen bazı ölçme araçlarına rastlanmaktadır. Bunlardan sadece Oğurlu ve Yaman (2013) tarafından geliştirilen Rehberlik İhtiyaç Anketi sınırlı da olsa bazı psikometrik işlemlerden geçirilmiştir. Yalnızca uzman görüşlerine dayalı olarak tek faktörlü bir yapıyı ölçtüğü belirlenen bu ölçeğin ÜY-PTE'nin Türkçe ve İngilizce formlarındaki faktör yapısıyla farklılaştığı saptanmıştır. Oğurlu ve Yaman'ın ölçeğinde bildirilen iç tutarlık katsayısı bizim çalışmamızda elde edilen değerden daha düşük olmakla birlikte yüksek güvenilirliğe işaret ettiği görülmektedir. Bununla birlikte ilköğretim öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarını belirlemeye dönük olarak geliştirilen Rehberlik İhtiyaç Anketi ile ÜY-PTE arasında hitap ettikleri yaş grupları açısından farklılık olduğu göze çarpmaktadır. İlköğretimden lise düzeyine kadar farklı dönemlerdeki üstün yeteneklilerin PDR ihtiyaçlarını içeren ÜY-PTE ile daha kapsamlı bulgular elde edilebilir. Türkiye’de üstün yeteneklilerin PDR ihtiyaçlarını inceleyen diğer ölçme araçları incelendiğinde daha çok açık uçlu sorular (Karakuş, 2010) ve kontrol listesi (Akar, 2010) şeklinde oldukları görülmektedir. Dolayısıyla bu tür ölçme araçlarıyla elde edilen veriler üzerinde istatistiksel işlemler yapmak ve bunlara dayalı çıkarımlarda bulunmak sınırlılık taşımaktadır. Bu çalışmayla Türk kültürüne uyarlanan ÜY-PTE'nin ampirik bilgiler sunmaya elverişli olması yanında nedensel ve ilişkisel karşılaştırmalar yapabilmeye olanak sağlaması da ölçeğin güçlü yanlarından biridir. Ölçeğin hem toplam hem de dört alt faktöründen elde edilen puanlar üzerinde işlem yapmaya uygun olması da, üstün yetenekli öğrencilerin PDR ihtiyaçları ile ilgili daha spesifik bulgulara ulaşmaya katkı sağlayabilecektir. Özgün formda belirtilen bazı sınırlılıkların dikkate alınarak daha güvenilir bir form oluşturulması çalışmamızı güçlü kılan bir diğer özelliktir. Ebeveynlerin sadece

danışma merkezine kendiliğinden baş vuran ya da sorun yaşayan kesimlerden oluşması, Yoo ve Moon'un (2006) kendi çalışmaları için belirledikleri sınırlılıklardan biri idi. Bizim çalışmamızda bu tür sınırlılıklara yer verilmemiş, örnekleme dahil edilen ebeveynlerin sadece çocuklarının BİLSEM'e devam ediyor olması dikkate alınmıştır. Yansız şekilde seçilen ebeveyn örneklem grubunun özellikle sosyo-ekonomik düzey ve eğitim durumları bakımından uygun dağılım gösterip göstermedikleri ise tartışma konusudur. BİLSEM'lerin şehir merkezlerinde bulunması, kırsal alanlarda yaşayan ve üstün potansiyele sahip öğrencilerin tanınmasını ya da tanılananların kayıt ve devamını kısıtlamaktadır. Bu durumda özellikle düşük gelir ve öğrenim düzeyine sahip ebeveynlerin kapsam dışında kalması olası hale gelmektedir. Yine de araştırma verilerininin 25 ilden toplanmasıyla maksimum çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmadaki geçerlik işlemlerinde sadece açılımlayıcı faktör analizinin yapılması araştırmamızın bir diğer sınırlılığı olarak görülebilir. Fakat aynı örneklem üzerinde hem açılımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizinin yapılmamasının çok uygun olmadığı görüşü (Güngör, 2016) dikkate alınmış ve özel bir gruptan gönüllülük esasıyla seçilen kısıtlı örneklem de iki farklı grup oluşturacak şekilde bölünmemiştir. İleriki çalışmalarda, farklı örneklem üzerinde doğrulayıcı faktör analizinin yapılarak verinin modele uygunluğunun test edilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak ÜY-PTE'nin Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin bazı alanlardaki PDR ihtiyaçlarının düzeyini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- Akar, İ. (2010). İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Baum, S. M. (2009). Learning disabilities. In B. Kerr (Ed.) *Encyclopedia of giftedness, creativity and talent* (pp.527-529). California: Sage Publications.
- Bencik, S. (2006). Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Brace, N., Kemp, R., & Snelgar, R. (2003). SPSS for psychologists: A guide to data analysis using SPSS for Windows (2nd ed.). New York: Palgrave.
- Colangelo, N., & Davis, G. A. (2003). Introduction and overview. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp. 7-8), Boston: Allyn and Bacon.
- Comrey, A. L. (1988). Factor-analytic methods of scale development in personality and clinical psychology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(5), 754-761.
- Davis, G., & Rimm, S. (2004). *Education of the gifted and talented* (5th ed.). Boston: Pearson Education.
- Delisle, J. R. (1990). The gifted adolescent at risk: Strategies and resources for suicide prevention among gifted youth. *Journal for the Education of the Gifted*, 13(3), 212-228.
- DeVellis, R. F. (2014). *Ölçek geliştirme kuram ve uygulamalar*. T. Totan (Çev. ed. 3. basımdan çeviri). Ankara: Nobel.
- Emerick, J. E. (2004). Academic underachievement among the gifted: Students' perceptions of factors that reverse the pattern. In S. M. Moon (Ed), *Social/Emotional issues*,

- underachievement and counseling of gifted and talented students* (pp.102-110). California: Corwin Press.
- Emmett, J. D., & Minor, C. W. (1993). Career decision-making factors in gifted young adults. *The Career Development Quarterly*, 41(4), 350-366.
- Greene, M. J. (2002). Career counseling for gifted and talented students. In M. Neihart, S. M. Reis, N. M. Robinson, & S. M. Moon (Eds.), *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* (pp. 223-235). Austin, TX: Prufrock.
- Güngör, D. (2016). Psikolojide ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uyarlanması kılavuzu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19 (38), 104-112.
- Hambleton, R. K. (1996). Guidelines for adapting educational and psychological tests. Annual Meeting of the National Council on Measurement in Education. New York: US Educational Resources Information Center.
- Hansen, J. B., & Toso, S. J. (2007). Gifted dropouts: Personality, family, social, and school factors. *Gifted Child Today*, 30(4), 30-41.
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 456-470.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Kearney, K. (1992). Life in the asynchronous family. *Understanding Our Gifted*, 4(6), 1-4.
- Kerr, B. A. (1990). *Career planning for gifted and talented youth*. Reston, VA: ERIC Clearinghouse.
- Kerr, B. (1991). *A handbook for counseling the gifted and talented*. Alexandria, VA: American Counseling Association.
- McCoach, D. B., and Siegle, D. (2003). Factors that differentiate underachieving gifted students from high-achieving gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 47(2), 144-154.
- McKay, R. (2009). Career counseling. In B. Kerr (Ed.) *Encyclopedia of giftedness, creativity and talent* (pp.116-120). California: Sage Publications.
- Milgram, R. A. (1991). Career education for gifted learners. In R. A. Milgram (Ed.), *Counseling gifted and talented children: A guide for teachers, counselors, and parents* (pp.121-138). Norwood, New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2007). Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi. Tebliğler Dergisi, Şubat 2007/2593.
- Moon, S. M. (2007). Counseling issues and research. In S. Mendaglio & J. S. Peterson (Eds.), *Models of counseling gifted children, adolescents, and young adults* (pp.7-32). Waco, TX: Prufrock Press Inc.
- Oğurlu, Ü., ve Yaman, Y. (2013). Ebeveynlerin üstün zekalı ve yetenekli çocukları ile ilgili rehberlik ihtiyaçları. *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 81-94.
- Piechowski, M. M. (2009). The inner world of the young and bright. In D. Ambrose & T. Cross (Eds.), *Morality, ethics, and gifted minds* (pp. 177-194). New York: Springer Science+Business Media.
- Reis, S. M., & McCoach, D. B. (2000). The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go? *Gifted Child Quarterly*, 44(3), 152-170.
- Rimm, S. (2007). What's wrong with perfect? Clinical perspectives on perfectionism and underachievement. *Gifted Education International*, 23(3), 246-253.
- Rimm, S. (2009). Underachievement. In B. Kerr (Ed.) *Encyclopedia of giftedness, creativity and talent* (pp.911-914). California: Sage Publications.
- Schiever, S. W., & Maker, C. J. (2003). New directions in enrichment and acceleration. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp.163-173). Boston, MA: Allyn and Bacon.

- Silverman, L. K. (1993a). The gifted individual. In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the gifted and talented* (pp. 3-28). Denver, Colorado: Love Publishing Company.
- Silverman, L. K. (1993b). Career counseling. In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the gifted and talented* (pp. 215-238). Denver, Colorado: Love Publishing Company.
- Silverman, L. K. (1993c). A developmental model for counseling the gifted. In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the gifted and talented* (pp. 51-78). Denver, Colorado: Love Publishing Company.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Tieso, C. L. (2009). Overexcitabilities. In B. Kerr (Ed.) *Encyclopedia of giftedness, creativity and talent* (pp.662-664). California: Sage Publications.
- Webb, J. T. (1994). *Nurturing social-emotional development of gifted children*. Arlington, VA: The ERIC Clearinghouse.
- Yoo, J. E., & Moon, S. M. (2006). Counseling needs of gifted students: An analysis of intake forms at a university- based counseling center. *Gifted Child Quarterly*, 50(1), 52-61.